

7. Rogg E. State mechanisms of women's political empowerment in Norway / E. Rogg // Жінки в політиці: міжнародний досвід для України : матеріали міжнар. наук. семінару (НАУКМА, Київ, 7 жовт. 2005 р.) / [за заг. ред. Я. Сверлюк, С. Оксамитної]. – К. : Аттіка, 2006. – С. 50–57.

В статье автор анализирует такой важный атрибут демократического общества, как оппозиционное женское лидерство. Обращено внимание на восприятие образа лидера в общественном сознании. Автор акцентирует на особенностях именно женской составляющей в имидже, имиджевых стратегиях в оппозиционной и властной деятельности и конкретных рекомендациях для улучшения восприятия образа оппозиционного лидера.

Ключевые слова: имидж, Украина, политическое лидерство, оппозиционный лидер, политическая оппозиция, женское лидерство.

In the article author examines such an important attribute of a democratic society as female opposition leader. Main attention is focused on the perception of the image leader in the public consciousness. Author focuses on the features of this female component in the image, image strategies in power and opposition activities and specific recommendations to improve the image perception of the opposition leader.

Key words: image, Ukraine, political leadership, opposition leader, political opposition, women's leadership.

УДК 329.14

ББК 66.62

Мар'яна Міщук

ВНУТРІПАРТІЙНА ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА УКРАЇНСЬКОЇ РАДИКАЛЬНОЇ ПАРТІЇ: 1918–1926 рр.

Стаття присвячена дослідженню організаційної структури Української радикальної партії, однієї з найбільш активних у політичному відношенні партій в соціально-політичному житті Західної України в 1918–1926 рр. Показано, що радикальні сили робили політичне життя в регіоні більш активним та постійно боролися за творення незалежної України.

Ключові слова: організаційна структура, політичне життя, політичні сили, суверенітет, незалежність.

Політична партія є організованою частиною суспільства, а тому її функціонування в політичній системі значною мірою залежить від рівня внутрішньопартійної організації.

Це усвідомлювали й діячі Української радикальної партії (далі – УРП), однієї з найвпливовіших західноукраїнських політичних партій міжвоєнного періоду. Для посилення своєї реальної ваги в суспільно-політичному житті радикали вважали за необхідне здійснити організацію основної маси населення краю для боротьби за національно-політичне й соціально-економічне визволення. У зв'язку із цим своє першочергове завдання партійний провід убачав в організаційній розбудові УРП.

Перші спроби дослідження ролі радикальної партії в історії західноукраїнських земель у цілому та її організаційної роботи зокрема, робилися ще у 20–30-х рр. ХХ ст., окремі з них здійснювали самі діячі партії. Найціннішими серед таких праць є, безсумнівно, мемуари голови УРП І.Макуха [22] та твори її активних діячів К.Коберського [19], М.Стахіва [28], що дають нам певні уявлення про організаційну структуру партії. Значний матеріал міститься і в західноукраїнській пресі досліджуваного періоду: “Громадський Голос”, “Народ”, “Діло”.

Основною соціальною опорою радикалів стало селянство, яке налічувало понад 90% населення краю: “Наше національне і соціальне змагання мусить мати свою основу в селянстві” [31, с.3]. Усі свої національні й соціальні прагнення члени УРП пов'язували з українським селянством, яке, на їх думку, залишалося носієм традицій національного життя й національного духу.

Якщо РУРП, незважаючи на значний ідейний вплив на партійно-політичне життя краю, як організаційно-політичний організм була не досить міцною, нараховуючи на

поч. ХХ ст. 2 000 осіб, то її правонаступниця УРП уже була побудована на засадах міцної організаційної структури, характеризувалася великою кількістю членів (переважно із середовища селянства), між якими встановився тісний і постійний зв'язок. Центральний партійний апарат спирався на систему організованих місцевих осередків. Для посилення своєї реальної ваги в суспільно-політичному житті радикали вважали за необхідне здійснити організацію основної маси населення краю для боротьби за національно-політичне й соціально-економічне визволення. Своє першочергове завдання провід УРП убачав в організаційній розбудові партії.

Перемога національно-демократичної революції та утворення Західно-Української Народної Республіки дали змогу провідним політичним діячам радикальної партії зосередити свою діяльність власне на цьому напрямі діяльності.

Уже 22–23 березня 1919 р. у Станіславі проходив Крайовий з'їзд УРП за участю понад 100 делегатів, які репрезентували 22 повіти Галичини. Учасники з'їзду обрали членів Головної Управи та ухвалили провести швидкими темпами відбудову партійної організації. Головою радикальної партії було обрано Л.Бачинського, який замінив на цій посаді М.Лагодинського.

Найвищим органом УРП став партійний з'їзд, який скликався Головною Управою партії один раз на рік, а при потребі, якщо цього вимагали члени третини повітових організацій, і частіше. Виконавчими повноваженнями наділялася Головна Управа у складі 20 постійних членів та заступників.

На місцевому рівні організація проводилася таким чином: у кожному місті та селі створювалася місцева громада, яка обирала місцеву управу загальною кількістю п'ять членів. Повітові громади формували ширшу повітову управу, що складалася з голів місцевих повітових управ, які, у свою чергу, з-поміж себе обирали п'ять членів тіснішої повітової управи [4, арк.1].

Така чітка організація партії забезпечувала швидке та якісне вирішення всіх питань, оскільки кожний її структурний елемент виконував чітко визначені функції: партійний з'їзд розглядав діяльність партії за попередній період, затверджував план роботи на наступний рік та обирав Головну Управу, яка стежила за виконанням постанов партійного з'їзду, забезпечувала нормальне функціонування пресових органів, приймала нових членів та обирала голову партії. Вирішення більш вагомих справ (затвердження кандидатів на посади послів до вищих державних законодавчих та виконавчих органів влади, взаємозв'язки з іншими політичними партіями) покладалося на Ширшу Управу, до складу якої, окрім членів Головної Управи, входили ще й голови всіх повітових управ. Місцеві та повітові управи відстоювали на місцевому рівні інтереси селянства, проводили активні виборчі акції до громадських рад та державних органів влади, дбали про поширення партійної преси та літератури, проводили збори, скликали віча та збирали партійний податок (одну третину залишали на власні потреби, другу – надсилали повітовим управам і, нарешті, третю – передавали в розпорядження Головної Управи) [25, с.2–3].

Однак, незважаючи на узгоджувану партійну роботу, усередині УРП спостерігались і певні деструктивні процеси: К.Трильовський (член військової та земельної комісій УНРади), Г.Дувірак, П.Шекерик-Доників звинуватили керівництво партії (М.Лагодинського, Л.Бачинського й І.Макуха) у бездіяльності, консерватизмі та втраті політичного обличчя й ще 14 лютого утворили в УНРаді “Селянсько-радикальний клуб” [23, с.102]. Група Трильовського виступила з ідеєю докорінної реорганізації партії. 16 лютого 1919 р. у Коломиї відбулася конференція Селянсько-радикальної партії (далі – СРП), учасники якої (321 делегат) проголосили себе загальнопартійним форумом. Було обрано партійну управу. Головою новоствореної партії став К.Трильовський. Не висунувши власної програми, члени СРП у своїх резолюціях зазначили, що вони успадковують давню партійну програму та доручають спеціальній комісії протягом двох міся-

ців розробити необхідні зміни й представити їх з'їзду УРП. Осередки селянсько-радикальної партії діяли в Богородчанському, Коломийському, Косівському, Печеніжинському та Снятинському повітах, не проявляючи при цьому жодних істотних впливів на партійне життя краю [8, арк.5].

Таку поведінку та діяльність К.Трильовського, що була глибоким порушенням партійної дисципліни, різко засудили делегати з'їзду УРП у Станіславі та постановили виключити його з членів партії [25, с.2].

Члени УРП активізували свою роботу на всіх напрямках партійно-політичної діяльності. Від 20 лютого 1919 року в Станіславі розпочато видавництво газети "Народ", головним редактором якої став Микола Балицький, а його співробітниками – Микола Федюшка (літературний псевдонім – М.Євшан) та Микита Шаповал (літературний псевдонім – М.Сріблянський) [28, с.93]. Активно працювали радикали й у всіх структурних елементах партійної організації: у Головній Управі (18 травня 1919 р. відбулося засідання Головної Управи УРП, на якому її головою було обрано С.Даниловича (попередній голова І.Макух подав у відставку, зазначивши, що "заняття в державному секретаріаті не дозволяють йому зайнятися з цілою енергією справами партії"), на повітовому (14 травня 1919 р. відбувся з'їзд 42 делегатів партії Товмацького повіту) та місцевому рівні (6 квітня 1919 р. у Городенці відбулися збори членів УРП) [12, с.7; 26, с.4; 30, с.1].

Проте вже із серпня 1919 р. УРП майже не проявляла ніякої діяльності, адже в роки війни партійні організаційні структури практично припинили своє існування. Провідні члени партії І.Макух, В.Лисий, М.Балицький, Г.Ракочий, О.Назарук відправилися за Збруч, а інша частина діячів емігрувала до Відня та Праги. У краї залишилися лише Л.Бачинський, С.Данилович та П.Лаврук, однак на той час вони не могли поставити партію на рівень вагомого чинника політичного життя західноукраїнського суспільства [2, арк.90].

Свою організаційну діяльність УРП відновила формально на початку листопада 1920 р.: 6 та 7 листопада у Львові відбувалося засідання Головної Управи партії, учасники якої засвідчили про відновлення діяльності УРП, а також підтримали постанову про співпрацю з державницькими силами в УНРаді та в Міжпартійній Раді єдиним національним фронтом [22, с.301].

Зважаючи на складну суспільно-політичну ситуацію, діяльність із відбудови організаційної структури партії проходила досить повільно. Значна частина її діячів продовжувала перебувати в концтаборах та в'язницях, а окремі діячі були виключені з партійних лав через "повоєнний занепад національно-політичної моралі" [22, с.313–314]. До того ж, 1922 р. була здійснена спроба поновити діяльність СРП: у с. Іспас Коломийського повіту колишній посол Державної Ради у Відні П.Лаврук створив організаційний центр із відновлення партії та з 8 жовтня 1922 р. почав видавати "Радикальний Голос" [27, с.3]. Усе це викликало глибокий протест радикалів. Від імені Генерального Секретаріату УРП І.Салагуб, І.Волошин, О.Навроцький та О.Павлів опублікували комунікат, у якому рішуче заявили про те, що "новоповсталий анонімний «Організаційний Комітет Селянської Радикальної Партії», який скривається за особу бувшого посла П.Лаврука, не є партійною установою УРП". Організаційна робота членів партії значно активізувалась із поверненням до Львова молодшої генерації радикалів: О.Навроцького, О.Павліва, В.Кіцули, Р.Дашкевича, Т.Нички, О.Коберського, С.Терлецького. Уже 1922 р. було відновлено видавництво друкованого партійного органу – "Громадського голосу", головним редактором якого став О.Павлів.

Упродовж 1921–1923 рр. у складних умовах польського окупаційного режиму радикали провели значну організаційну роботу, у якій головний наголос робили на якість членів, а не на їх кількість. У нових умовах суспільно-політичного розвитку партія мала бути пристосована до суспільно-політичної боротьби, а тому її члени повинні були проявляти високий рівень ідейності та дисципліни.

У 1923 р. УРП остаточно стала організованою силою, очистивши свої ряди від тих елементів, особистісні характеристики яких зламалися під час війни або ж у перші повоєнні роки.

У цей час велику увагу Головна Управа партії приділяла відновленню функціонування старих повітових організацій та творенню нових. Станом на весну 1923 р. уже існувало та діяло 22 повітові організації УРП [22, с.316].

Перший повоєнний з'їзд партії за участю 71 особи відбувся 1 квітня 1923 р. у Львові. Головою Головної Управи було обрано І.Макуха [3, арк.11, 21 (зв.), 22].

Учасники з'їзду ухвалили відредаговану програму партії (до неї було включено головні постанови з'їзду 1919 р.), тимчасовий організаційний статут та ряд резолюцій, з-поміж яких заслуговують на увагу такі: “З'їзд УРП взиває всіх товаришів по селах і містах, щоб там, де ще не утворено місцевої партійної організації, її найскоріше утворили і взяли ініціативу у віднові нашого просвітнього й економічного життя; з'їзд взиває всі партійні гуртки й організації до безпроводочного обов'язкового передплатнення «Громадського голосу», як органу УРП і накладає на всіх, що є членами УРП, обов'язок поширювання того часопису та зеднування постійних передплатників; ... взиває до збирання жертв на пресовий фонд” [29, с.57].

Організаційно-партійна діяльність радикалів була пов'язана із щоденними проблемами народних мас, зокрема з боротьбою проти земельної колонізації, осадництва, захистом національного шкільництва. Основними організаційними формами залучення українського населення до активного суспільного життя стали народні віча, довірочні наради, збори, мітинги та маніфестації.

З метою пожвавлення політично-партійного життя 29 вересня 1923 р. Головна Управа партії видала комунікат, у якому закликала до проведення в краю масових віч, нарад та зборів, до збільшення кількості передплатників “Громадського голосу” та до сплати щомісячного податку на “Організаційний фонд УРП”.

Перед радикалами на порядку денному постало завдання активізації суспільно-політичне життя у львівській окрузі, де досить міцними продовжували залишатись впливи польської національної меншини, яка мала велику підтримку із Польщі. Саме тому тут масово закладалися місцеві громади УРП.

Члени партії розпочали тісну співпрацю з волинською групою УПСР, адже, як зазначав І.Макух, “великим своїм завданням уважала УРП, в боротьбі за соборність об'єднати весь національний український рух у Західній Україні” [22, с.317].

За участю делегатів волинської групи соціалістів-революціонерів у Львові 6 квітня 1924 р. проходив черговий крайовий з'їзд УРП, який відкрив голова партії І.Макух [16, с.2]. Від імені Головного Секретаріату партії виступив В.Кіцула, заявивши, що за період від 1 квітня 1923 р. до 6 квітня 1924 р. радикали організували низку поїздок до місцевих партійних організацій, провели чимало віч та партійних нарад і заклали нові організаційні центри в Дрогобичі, Зборові, Косові, Рудках, Стрию та Сокалі [17, с.1].

Після дискусії над доповідями учасники з'їзду (96 осіб) ухвалили постанови про неухильність змагання партії до всебічного державного й соціального визволення української нації.

Що стосується організаційних питань, то делегати констатували той факт, що перехід колишніх партійних діячів С.Даниловича, М.Яцкова, М.Твердохліба та П.Лаврука на відкриту чи приховану польську службу “дуже підтяв Радикальну партію в очах мас”, однак радикали запевняли, що УРП й надалі продовжуватиме відігравати помітне місце в суспільно-політичному житті галицьких українців [13, с.3].

Наприкінці нарад з'їзду було обрано нову Головну Управу партії на чолі з Л.Бачинським. До її складу, на відміну від попередньої, увійшли й голови повітових управ [22, с.322].

Позитивним моментом цього з'їзду стало й рішення про подальшу співпрацю з волинською групою УПСР. Процес консолідації охопив і закордонні організації УРП та

УПСР. Зокрема, 31 серпня 1924 р. у Празі проходила нарада представників цих організацій, учасники якої вирішили в напрямі подальшого об'єднання створити спільне політичне бюро для координації діяльності [21, с.172].

Головна Управа, Головний Секретаріат УРП і Політичне бюро УРП та УПСР виробили широку політичну платформу співпраці, що передбачала: поширення масової вічевої акції з метою активізації суспільно-політичного життя широких мас та проведення щоденної роботи над розбудовою підвалин національного життя [22, с.322–323]. Основна робота покладалася на місцеві громади радикалів та соціалістів-революціонерів на Волині.

Активно включилися в об'єднавчий процес і члени УПСР: 13 вересня 1924 р. у “Громадському голосі” було поміщено статтю лідера УПСР С.Жука “До злуки соціалістичних сил”. Справу об'єднання автор назвав невідкладною, вказавши при цьому, що УПСР, як і галицька УРП, має однакову мету – Соборна Незалежна Соціалістична Трудова Українська Республіка. Центром нової партії, на думку С.Жука, мав би стати Львів, а на Західній Волині, Холмщині, Поліссі та Підляшші могли б утворитись краєві управи, які б координували свою діяльність з Головною Управою у Львові [11, с.1].

На сторінках друкованого органу радикальної партії в статті “На дорозі зєднання соціалістичних сил” було запропоновано новостворену партію назвати радикально-соціалістичною, адже така назва “відразу показує, як партія буде ставитись до соціальних питань – з другої сторони та назва збереже в собі усю славу й традицію праці Драгоманова і сеї славної минувшини радикальної партії в Галичині і соціалістів-радикалів на північно-західних українських землях” [24, с.2].

11 жовтня 1924 р. у Львові відбулася нарада представників УРП, Соціалістичного Об'єднання “Селянський Союз” і УПСР, де було підтверджено необхідність узгодженої праці, взаємної допомоги та консультацій із приводу важливих питань [9, арк.3].

Про потребу “негайного згуртування революційних самостійницьких, соціалістичних сил” заявив й К.Коберський, який спільно з Б.Білинським, І.Курахом, С.Ріпечьким, І.Лучишиним ще влітку 1924 р. приєднався до радикального руху, істотно активізувавши організаційно-партійну роботу. К.Коберський, зокрема, зазначив, що “коли цього не буде, а буде гризня гуртків, тоді українську державницьку думку заступатимуть перед народом тільки реакційні течії, а маса народу муситиме йти на гачок москвофільства (чорного та червоного). Крім того, він висунув 5 пунктів майбутньої платформи об'єднання: “Боротьба за соціальне визволення мусить йти в парі з боротьбою за національну державну самостійність України; перша і основна форма політичної боротьби, є господарська боротьба працюючих: селян за землю, робітників за фабрики; форма влади в самостійній державі: трудова демократія; основа влади: союз трудового селянства, робітництва та трудової інтелігенції; боротьба з орієнтаціями на чужі сили і соборність визвольної акції” [19, с.155–156].

Намічений план стосовно організаційної розбудови партії її члени проводили цілеспрямовано й послідовно. Упродовж весни–осені 1924 р. збільшено кількість місцевих громад УРП шляхом розсилання організаційних листів та проведення частих нарад за участю принаймні одного представника Головного Секретаріату зі Львова.

Узимку 1924 р. найпоширенішою формою організаційної роботи радикалів стали повітові віча, які відбувалися за участю Л.Бачинського, І.Макуха, М.Стахіва, Д.Ладики, В.Лисого. На них обговорювались актуальні тогочасні проблеми: боротьба за національне та соціальне визволення українського народу, українську школу, землю та ін. Нові місцеві організації радикалів, що виникали під час проведення віч, виступали одночасно як органи захисту національних інтересів українського народу, що, у свою чергу, сприяло поширенню впливів партії.

Саме за таких умов проходив 1 лютого 1925 р. XXVIII Крайовий з'їзд УРП у Станіславі. На ньому 74 делегати з 18 повітів репрезентували 256 гмінних та повітових ор-

ганізацій У з'їзді взяли участь також і представники УПСР – С.Жук та М.Стахів [1, арк.168; 5, арк.2; 6, арк.22; 22, с.328]. Головою партії обрано Л.Бачинського, а його першим заступником – І.Макуха, який і керував проведенням з'їзду. Обрано склад Головної Управи партії.

Окрім доповіді Л.Бачинського “Про політичне становище українського народу та його завдання у визвольній боротьбі”, на з'їзді прозвучали й реферати М.Стахіва (про міжнародне становище), М.Вахнюка (про внутріпартійну діяльність) та ін. Учасники з'їзду одноголосно висловилися за розширення та поглиблення партійної організації на Західній Україні та закликали до тісного організаційного об'єднання всіх українських соціалістичних сил, які стоять з УРП на “однаковім програмовім та тактичнім становищі” [15, с.2].

Переговори УРП, УПСР і Соціалістичного Об'єднання “Селянський Союз”, які мали на меті створення єдиної партії, тривали протягом усього 1925 р. Уже 14 березня 1925 р. із представників цих партій було створено комісію для опрацювання спільної програми. Оскільки у своїй політичній платформі УРП відкидала орієнтацію на Польщу та СРСР, то цілком закономірно, що переговори із Соціалістичним Об'єднанням “Селянський Союз” не дали ніяких позитивних результатів через радянське орієнтування останнього [10, арк.48]. Співпрацю радикали продовжили лише із соціалістами-революціонерами.

Окрім об'єднавчого процесу члени УРП активізували свою партійну діяльність і на низовому рівні. Її особливістю стала заміна повітових маніфестацій сільськими районними демонстраціями та вічами. 8 березня 1925 р. у Львові в залі товариства імені Лисенка відбулося перше радикальне віче для селян львівського повіту. На ньому головна увага приділялася проблемам складного становища українського народу та потребам масової організації українців у національних установах [14, с.3].

Такі дії радикалів нашоувались на опір польської влади. Однак, незважаючи на це, упродовж 1924–1925 рр. радикальний рух почав набувати масового характеру.

Члени УРП поставили перед собою також і завдання поширити діяльність галицьких кооперативних, фінансових, просвітніх, молодіжних структур на Волинь, щоб досягти піднесення культурно-освітнього й господарського життя населення північно-західних українських земель.

Об'єднавчий Крайовий конгрес УРП та волинської групи УПСР проходив у Львові 14 лютого 1926 р. у залі Музичного інституту ім. Лисенка. На з'їзд прибули делегати від 22 повітових організацій Східної Галичини та 3 повітових організацій Волині (загалом 112 осіб) [6, арк.3; 7, арк.21; 18, с.44; 20, с.76; 22, с.338].

Отже, УСРП мали чітко оформлену, точно визначену та добре розвинену організаційну структуру. Внутрішня партійна організація соціалістів-радикалів відзначалася демократизмом, що дало їм змогу відіграти важливу роль у політичному житті суспільства. У своїй діяльності члени партії завжди відзначалися прагненням до політичної демократії й боролися проти диктаторських, реакційних тенденцій, адже УРП, як і будь-яка інша політична партія, яка прагнула до встановлення демократичного устрою в державі, добре усвідомлювала необхідність підтримки та захисту демократичних цінностей та прав людини насамперед у своїй організації.

1. Центральний державний архів громадських об'єднань України, ф. 6. (Центральний Комітет Комуністичної партії Західної України), оп. 1, спр. 31. (Справки, информации, проект программы, переписка, воззвания и другие документы Украинского национально-демократического объединения (УНДО)), 241 арк.
2. Центральний державний історичний архів України у м. Львові, ф. 146. (Галицьке намісництво, м. Львів 1772–1921 рр.), оп. 8. (Президіальний відділ (1900–1928 рр.)), спр. 3808. (Донесення староств і поліційних влад, листування з Міністерством внутрішніх справ про страйки і демонстрації робітників залізниці (1900–1921)), 126 арк.
3. Там само, ф. 205. (Прокуратура апеляційного суду м. Львів 1919–1939 рр.), оп. 1. (1894–1943 рр.), спр. 427. (Оперативні донесення окружного командування державної поліції у Львові про політичне становище. Там само, ф. 309. (Наукове товариство ім. Шевченка, м. Львів 1873–1939, 1941–1944 рр.)),

- оп. 1. (1757–1946 рр., копії з 1741 р.), спр. 2602. (Письмо группы членов Украинской радикальной партии о работе партийного съезда), 2 арк.
4. Там само, ф. 309 (Наукове товариство ім. Шевченка, м. Львів 1873–1939, 1941–1944 рр.), оп. 1. (1757–1946 рр., копії з 1741 р.), спр. 2602. (Письмо группы членов Украинской радикальной партии о работе партийного съезда), 2 арк.
5. Державний архів Івано-Франківської області (далі – ДАІФО), ф. 2, оп. 1, спр. 357. (Сведения Министерства Внутренних дел о наличии украинских буржуазно-националистических партий на территории Польши), 32 арк.
6. Там само, спр. 359. (Сведения поветовых старост о деятельности “Украинской радикальной партии” (УРП) в поветах Станиславского воеводства), 132 арк.
7. Там само, спр. 487. (Переодические отчеты Министерства внутренних дел о деятельности украинских, белорусских и еврейских политических партий на территории Польши), 49 арк.
8. Там само, спр. 793. (Донесения поветовых старост о деятельности украинской крестьянской партии (УСРП) на территории воеводства), 54 арк.
9. Там само, ф. 11. (Печеніжинське повітове староство, с. Печеніжин Станіславського воеводства), оп. 1, спр. 49. (Листування з Станіславським воеводським управлінням про діяльність українського спортивного і культурно-просвітницького товариства “Луг”), 3 арк.
10. Державний архів Тернопільської області, ф. 231. (Тернопільське воеводське управління, м. Тернопіль), оп. 1, спр. 574. (Донесения органов государственной полиции и поветовых старост о деятельности УСРП на территории воеводства), 105 арк.
11. Жук С. До злуки соціалістичних сил / С. Жук // Громадський голос. – 1924. – 13 вересня. – С. 1.
12. З Городенки // Народ. – 1919. – 13 квітня. – С. 7.
13. З життя партій. Зїзд УРП // Діло. – 1924. – 22 квітня. – Ч. 89. – С. 3.
14. З партійного руху // Діло. – 1925. – 14 березня. – Ч. 57. – С. 3.
15. Звіт і резолюції зі Зїзду УРП // Громадський голос. – 1925. – 14 лютого. – С. 1–2.
16. Зїзд УРП // Громадський голос. – 1924. – 19 квітня. – С. 2.
17. Зїзд УРП. Звіт // Громадський голос. – 1924. – 26 квітня. – С. 1.
18. Книш З. На повні вітрила! (УВО в 1924–1926 рр.) / З. Книш. – Торонто : Срібна Сурма, 1970. – 424 с.
19. Коберський К. Українське народництво по обох боках Збруча / К. Коберський. – Львів ; Коломия, 1924. – 158 с.
20. Кондратюк О. Програмні засади та діяльність Української Соціалістично-Радикальної партії (1926–1939) / О. Кондратюк // Вісник Львівського університету. Серія історична. – 1995. – Вип. 30. – С. 74–81.
21. Кузьмінець О. Консолідація українських соціалістичних сил Західної України (1924–1926) / О. Кузьмінець, І. Орихівський // Українсько-польські відносини в Галичині у 20 ст. : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (21–22 листоп. 1996 р.). – Івано-Франківськ : Плай, 1997. – С. 170–173.
22. Макух І. На народній службі / І. Макух. – Детройт, 1960. – 565 с.
23. Морозюк В. “Січовий Батько” і його діти / В. Морозюк // Первал. – 1999. – № 4. – С. 100–111.
24. На дорозі зєднання соціалістичних сил // Громадський голос. – 1924. – 11 жовтня. – С. 2.
25. Наша програма // Народ. – 1919. – 30 марта. – Ч. 6. – С. 1–3.
26. Новинки // Народ. – 1919. – 21 мая. – Ч. 29. – С. 4.
27. Селянсько-радикальна партія // Діло. – 1922. – 13 жовтня. – Ч. 34. – С. 3–4.
28. Стахів М. Західна Україна в державнім будівництві та обороні. Нарис історії державного будівництва та збройної і дипломатичної оборони 1918–1923 рр. : у 6 т. / М. Стахів. – Скрантон, 1960. – Т. 4. – 192 с.
29. Українська суспільно-політична думка в XX столітті : документи і матеріали : у 3 т. / упоряд. Гунчак Т., Сольчаник Р. – Мюнхен, 1983. – Т. 2. – 430 с.
30. Ухвали Головної Управи УРП // Народ. – 1919. – 20 мая. – Ч. 28. – С. 1.
31. Ще про єдність українського працюючого народу і дещо про марксистів // Громадський голос. – 1939. – 4 березня. – Ч. 8. – С. 3.

Стаття посвячена дослідженню організаційної структури Української радикальної партії, однієї з найбільш активних в політичному відношенні партій в соціально-політичній житті Західної України в 1918–1926 гг. Показано, що радикальні сили вели політичне життя в регіоні більш активної і постійно боролись за створення незалежної України.

Ключевые слова: організаційна структура, політичне життя, політичні сили, суверенітет, незалежність.

The article is devoted to the research the organization structure of the Ukraine Radical Party, one of the most active in political respect parties' in the social-political life of the Western-Ukrainian land in the 1918–1926 year. It is shown, that radical forces made a political life in the region more active and that all this time they defend the main aim of the nation which was the creation of the Ukrainian sovereign state.

Key words: the organization structure, the political life, the political forces, sovereignty, Independence.